

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

до семінарських занять

Спеціальність: 075 Маркетинг

Семінар №1

ТЕМА 1. Предмет і метод політичної економії

Методичні поради до вивчення теми

Визначену тему вивчати за рекомендованою літературою, використовуючи конспект лекцій.

Основні категорії і проблеми теми, на які слід звернути увагу

Виникнення та основні історичні етапи розвитку політичної економії; предмет політичної економії; методи економічного дослідження; функції політичної економії, економічні категорії, економічні закони.

Логіка розкриття теми

З'ясувати основні етапи виникнення і еволюцію політичної економії: меркантилізм, фізіократи, класична політична економія, марксистська школа, неокласична економічна теорія, кейнсіанство, монетаризм та ін.

Розглянути предмет політекономії, його трактування різними школами, показати, яку сторону суспільного виробництва вивчає політекономія, з точки зору її предмету.

Розкрити суть методу економічної теорії - перш за все методу матеріалістичної діалектики, його закони та принципи, методу наукової абстракції, аналізу і синтезу, індукції і дедукції, єдності логічного і історичного підходів, методу гіпотези та ін. Слід особливо звернути увагу на роль суспільної практики в економічних дослідженнях та вивченні економічної теорії. Розглянути суть економічних категорій і законів, позитивної і нормативної політичної економії

Розглянути основні функції, які виконує політична економія – пізнавальну, теоретичну, практичну, ідеологічну, методологічну. У питанні потрібно звернути особливу увагу на єдність функцій, на зв'язок політичної економії з іншими економічними науками, з суспільною практикою, процесами

реформування економіки в Україні, а також на проблеми розвитку і завдання сучасної політекономії.

Визначити суть, систему і об'єктивний характер економічних законів. Зміст основного економічного закону.

План семінарського заняття

1. Виникнення та основні етапи розвитку політичної економії
2. Предмет політичної економії та його трактування різними економічними школами.
3. Метод політичної економії. Категорії і закони політичної економії.
4. Функції політекономії, її зв'язок з господарською практикою
5. Суть і система економічних законів, характер їх дії. Навести приклади.
6. Експрес-контроль. Перевірка засвоєння теоретичних знань з визначеної теми.

Перелік навчальних (домашніх) завдань для підготовки до семінарського заняття

Завдання 1. Виписати у термінологічний словник і дати визначення основних термінів і понять: меркантилізм, фізіократи, класична школа, марксистська школа, економікс, кейнсіанство, монетаризм, діалектичний метод, метод наукової абстракції, метод аналізу, метод синтезу, історичний метод, логічний метод, метод індукції, метод дедукції, економічна категорія, економічний закон, економічна політика, економічні відносини, предмет політекономії, загальні економічні категорії, специфічні економічні категорії, особливі економічні категорії, позитивна політекономія, нормативна політекономія, економічний закон, всезагальні економічні закони, загальні економічні закони, специфічні економічні закони, основний економічний закон.

Завдання 2. Відповісти на питання для самоперевірки знань:

1. Які школи і течії економічної думки ви знаєте? Знайдіть між ними спільні риси і суттєві відмінності.
2. Що спільного і відмінного між політекономією і економіксом?

3. Назвіть та розкрийте суть основних методів політичної економії.
4. Які функції виконує політекономія?
5. Яке місце політекономія займає в системі економічних наук?
6. У чому суть зростання ролі політичної економії як науки в сучасних умовах ?

Література: 1, 6–28; 2, с. 3–19; 3, с. 5–22; 4, с. 9–33; 5, с. 4–22; 6, с. 9–49; 7, с. 6–28; 8, с. 10–26; 9; 10; 11; 12; 16–19.

Семінар №2.

ТЕМА :Товарне виробництво і грошовий обіг.

Методичні поради до вивчення теми

Тему вивчати за рекомендованою літературою, використовуючи конспект лекцій.

Основні проблеми теми і категорії, на які слід звернути увагу

Натуральне виробництво; виокремлення виробників як власників;товарне виробництво; волюція товарного виробництва; просте і капіталістичне товарне виробництво;товар і його властивості; теорії вартості;характер праці, яка створює товар; конкретна і абстрактна праця;еволюція грошей, їх суть та функції; грошовий обіг і закон грошового обігу;закон вартості; інфляція.

Логіка розкриття теми

Спочатку розглянути суть натурального господарства, його основні риси. Розкрити умови, причини виникнення та розвитку товарного виробництва.

З'ясувати суть та основні властивості товару, як суспільної клітинки товарного виробництва, його споживну, мінову вартість та вартість, пояснити двоїстий характер праці, втіленої в товарі, його суперечності, механізм їх розв'язання, величину вартості товару, її фактори.

Звернути увагу, що суперечності розкривають сутність властивостей праці і товару і виступають як основне джерело розвитку суспільного прогресу в умовах товарного виробництва. Далі важливо з'ясувати погляди на вартість товару, які мають місце в економічній науці.

Розглянути об'єктивні історичні умови виникнення та еволюцію грошей, дослідити розвиток форми вартості, який призвів до появи грошей, розкрити суть та основні функції грошей, розкрити суть грошового обігу, його законів, грошової системи, звернути увагу на особливості грошових систем в сучасних умовах, показати роль держави в регулюванні грошових відносин на національному та світово-му рівні, їх зв'язок і вплив на економіку, зокрема економіку України.

Розкрити суть закону вартості як основного закону товарного виробництва, його характерні риси, механізм дії, головні функції. Особливу увагу звернути на економічні і соціальні наслідки об'єктивної дії закону вартості, його регулюючу, стимулюючу роль у суспільному виробництві в цілому, та в економіці України, зокрема.

План семінарського заняття

1. Загальні форми суспільного виробництва. Натуральне виробництво. Просте і капіталістичне (розвинуте) товарне виробництво: спільні риси і відмінності.
2. Товар і його властивості. Величина вартості товару. Двойстий характер праці, втіленої в товар.
3. Еволюція форми вартості. Походження і суть грошей. Основні функції грошей.
4. Грошова система та грошовий обіг, його закони.
5. Інфляція, її суть та причини.
6. Експрес-контроль. Перевірка засвоєння теоретичних знань з теми.

Перелік навчальних (домашніх) завдань для підготовки до

семінарського заняття

Завдання 1. Виписати у термінологічний словник і дати визначення основних термінів і понять: натуральне виробництво, товарне виробництво, просте товарне виробництво, розвинуте товарне виробництво, товар, вартість товару, споживна вартість товару, мінова вартість товару, величина вартості товару, абстрактна праця, конкретна праця, гроші, функції грошей, гроші як міра вартості, гроші як засіб обігу, гроші як засіб нагромадження, гроші як засіб платежу, гроші як світові, ціна, грошова система, грошовий обіг, закони грошового обігу, інфляція, закон вартості.

Завдання 2. Відповісти на питання для самоперевірки знань:

1. Поясніть умову і причину виникнення товарного виробництва.
2. У чому суперечність товару й чому вона є джерелом прогресу у розвитку товарного виробництва?
3. У чому суть двоїстого характеру капіталістичного виробництва?
4. У чому суть еволюції грошей?
5. У чому особливості дії закону вартості в сучасних умовах?

Література до семінарського заняття 5:1, с. 123–164;2,с. 79–114;3,4, с. 119–158;5, с. 124–150;6, с. 77–108; 7, с. 58–112;8, с. 92–128;9; 10; 11; 12.

Семінар №3.

ТЕМА :Підприємництво і капітал

Методичні поради до вивчення теми

Тему вивчати за рекомендованою літературою, використовуючи конспект лекцій.

Основні проблеми теми і категорії,на які слід звернути увагу

Підприємництво; підприємство як первинна ланка економіки;перетворення грошей на капітал; загальна формула руху капіталу; робоча сила як товар, її вартість і споживна вартість; органічний устрій капіталу; постійний і змінний капітал;виробництво додаткової вартості; норма і маса додаткової вартості,абсолютна і відносна додаткова вартість; кругооборот капіталу; оборот капіталу; основний і оборотний капітал;фізичне і моральне зношування основного капіталу;амортизація;прибуток;норма прибутку; витрати виробництва, їх суть та види; прибуток і валовий дохід підприємства; проблеми розподілу валового доходу і прибутку; ціна виробництва та її структура; собівартість.

Логіка розкриття теми

Розглянути суть ,форми,види і принципи підприємницької діяльності. , показати яке місце займає підприємництво в системі товарного виробництва, які функції виконує, в яких формах розвивається.

Визначити суть простої і розвинутої форми товарного виробництва, їх спільні риси та відмінності.

З'ясувати умови перетворення грошей у капітал, проаналізувати загальну формулу руху капіталу та її суперечності, Розкрити суть робочої сили як товару, умови перетворення робочої сили в товар, властивості товару робоча сила.

Проаналізувати двоїстий характер капіталістичного виробництва як процесу створення споживної вартості товару і одночасно зростання вартості. Суть і соціальний характер поділу робочого дня на необхідний і додатковий робочий час, необхідний і додатковий продукт.

Розкрити суть капіталу, його поділ на постійний та змінний капітал, первісне нагромадження капіталу; розглянути теорії капіталу, співвідношення категорій «капітал» і «наймана праця», еволюцію капіталу і найманої праці.

Розглянути рух капіталу на підприємстві, його три стадії та три функціональні форми – грошову, продуктивну, товарну – їх функції, розкрити поняття і час обороту капіталу, поділ продуктивного капіталу на основний та оборотний капітал, розглянути механізм відтворення основного капіталу, поняття фізичного і морального зносу капіталу, суть амортизації.

Розглянути витрати виробництва і витрати підприємства. З'ясувати сутність . Необхідно розрізняти «витрати суспільства» і «витрати підприємства», розглянути поняття «собівартість продукції», шляхи її зниження. З'ясувати суть «вмінених» витрат, їх поділ на зовнішні та внутрішні витрати, постійні та змінні витрати, валові, середні, граничні витрати.

Розкрити суть економічної категорії «прибуток», розглянути погляди різних економічних шкіл на суть прибутку. З'ясувати, як формувалась і розвивалась теорія прибутку на основі праць А. Сміта, Д. Рікардо, Ж. Б. Сея, К. Маркса та ін. Відповідно до концептуальних підходів необхідно з'ясувати систему показників маси і норми прибутку. Розкрити суть таких понять, як «нормальний прибуток», «бухгалтерський прибуток», «економічний прибуток», розкрити суть поняття «валовий дохід» підприємства, показати механізм розподілу доходів підприємства.

Розглянути суть ціни в умовах простого та розвинутого товарного виробництва, показати механізм утворення ціни виробництва, середнього прибутку, а також монопольної ціни виробництва. Розкрити сутність облікової, розподільчої та стимулюючої функції ціни.

План семінарського заняття

1. Суть, форми, види, умови і принципи підприємництва. Особливості малих і середніх підприємств, їх значення в ринковій економіці.
2. Перетворення грошей на капітал. Загальна формула руху капіталу Первісне нагромадження капіталу. Постійний і змінний капітал
3. Виробництво додаткової вартості. Норма і маса додаткової вартості. Способи підвищення ступені експлуатації.
4. Кругообіг і оборот капіталу. Основний і оборотний капітал. Час обороту капіталу та його структура.
5. Прибуток і витрати виробництва. Собівартість.
6. Експрес-контроль. Перевірка засвоєння теоретичних знань з теми.

Перелік навчальних (домашніх) завдань для підготовки до семінарського заняття

Завдання 1. Виписати у термінологічний словник і дати визначення основних термінів і понять: первісне нагромадження капіталу, робоча сила, споживна вартість і вартість товару робоча сила, необхідний і додатковий робочий час, необхідна і додаткова праця, додаткова вартість, норма додаткової вартості, капітал, постійний капітал, змінний капітал, наймана праця, кругообіг капіталу, основний і оборотний капітал, фізичне і моральне зношування основного капіталу, амортизація, норма амортизації, : витрати суспільства, витрати підприємства, собівартість, вмінені (альтернативні) витрати, зовнішні витрати, внутрішні витрати, бухгалтерські витрати, економічні витрати, постійні витрати, змінні витрати, валові витрати, середні витрати, граничні витрати, прибуток, нормальний прибуток, виручка, бухгалтерський прибуток, економічний прибуток, маса прибутку, норма прибутку, валовий доход, валовий прибуток, ціна виробництва, середній прибуток, монопольна ціна виробництва.

Завдання 2. Відповісти на питання для самоперевірки знань:

1. Що таке підприємництво і кого можна віднести до суб'єктів підприємницької діяльності?
2. Назвіть основні форми підприємництва, дайте їх характеристику.
3. Які необхідні умови, щоб підприємництво було ефективним?
4. Назвіть основні принципи підприємництва й прокоментуйте їх.

5. Що спільного і відмінного між формулою товарного обігу (Т-Г-Т) і формулою обігу капіталу (Г-Т-Г+д)?
6. У чому суть первісного нагромадження капіталу?
7. Які фактори визначають вартість товару робоча сила?
8. Які є погляди в економічній науці на суть і структуру капіталу?
9. Які стадії проходить капітал у процесі кругообороту і яких форм на них набуває?
10. Які складові часу обороту капіталу?
11. Яка відмінність у поділі капіталу на основний і оборотний, постійний і змінний?
12. Чим відрізняються витрати суспільства від витрат підприємства на виробництва товару?
13. Назвіть основні шляхи зниження витрат підприємства на виробництво продукції.
14. Дайте визначення понять «вмінені витрати», «зовнішні витрати», «внутрішні витрати» «постійні витрати», «змінні витрати», «валові витрати», «середні витрати», «граничні витрати».
15. Дайте визначення понять «прибуток», «нормальний прибуток», «бухгалтерський прибуток», «економічний прибуток», «валовий дохід», «валовий прибуток».

Література: 1, с. 228–290; 2, с. 252–286 3, Т. 1, с. 157–187; 4, с. 195–217; 5, с. 224–258; 6, с. 206–222; ; 7, с. 177–230; 8, с. 104–217; с. 227–247; 9; 10; 11; 12.

Семінар №4

ТЕМА : Ринкова інфраструктура і закони ринку.

Методичні поради до вивчення теми

Тему вивчати за рекомендованою літературою, використовуючи конспект лекцій.

У результаті виникнення суспільного поділу праці, приватної власності на засоби виробництва й економічного відокремлення товаровиробників суспільне виробництво набуває товарної форми. Економіка, в якій товарно-грошові відносини є пануючими, в літературі отримала назву «ринкової економіки», а ключовим її елементом є ринок.

Основні категорії і проблеми теми, на які слід звернути увагу

Ринкові відносини, їх суть, суб'єкти та об'єкти; ринкова інфраструктура; біржа, фондова біржа, товарна біржа, біржа робочої сили, брокерська фірма, аудиторська фірма, банк, страхова компанія, торговий дім, ярмарки; попит і його фактори; закон попиту; пропозиція та її фактори; закон пропозиції; ринкова рівновага і рівноважна ціна; еластичність, конкуренція, її суть, закон конкуренції; закон Сея, закон Вальраса.

Логіка розкриття теми

Показати, що виникнення і становлення ринкових відносин базується на розвитку товарно-грошових відносин.. Визначити поняття «ринкова інфраструктура», дати характеристику таких її складових, як біржа, зокрема товарна, фондова, біржа праці, брокерська фірма, аудиторська фірма, страхова компанія, банки та ін.

Показати, що ринок при всіх його позитивних властивостях неспроможний вирішувати всі суттєві проблеми, що виникають в процесі розвитку суспільства, розглянути «ефекти» та «дефекти» ринкового регулювання. Обґрунтувати необхідність і межі державного втручання в розвиток економіки, економічні функції держави, методи державного регулювання економіки.

Розкрити суть елементів ринкової інфраструктури, попиту як платоспроможної потреби, зв'язок між ціною і величиною попиту, сформулювати закон попиту, дати його графічний аналіз, розглянути фактори, які впливають на попит, розкрити поняття «еластичність попиту».

Розглянути поняття ринкової пропозиції, розкрити суть закону пропозиції, дати його графічний аналіз, розглянути фактори, які впливають на пропозицію, звернути увагу на таке поняття, як «еластичність пропозиції».

Дати аналіз ринкової рівноваги, рівноважного обсягу виробництва і рівноважної ціни, розглянути ситуацію надлишку товару на ринку і ситуацію дефіциту товару на ринку.

Розкрити суть конкуренції, умови її розвитку, позитивні і негативні риси та наслідки. Розкрити суть досконалої і недосконалої конкуренції, зупинитися на характеристиці основних моделей конкурентних ринків, розглянути ринок монополістичної конкуренції, олігополістичний ринок, ринок чистої монополії., суть закону конкуренції.

Дати аналіз законів Сея і вальраса.

План семінарського заняття

1. Характеристика суті і ролі ринкової інфраструктури.
2. Попит і його фактори. Закон попиту.
3. Пропозиція та її фактори. Закон пропозиції.
4. Конкуренція-двигун економічного прогресу. Закон конкуренції.
5. Закон Сея і закон Вальраса.

6. Експрес-контроль. Перевірка засвоєння теоретичних знань з теми.

Перелік навчальних (домашніх) завдань для підготовки до

семінарського заняття

Завдання 1. Виписати у термінологічний словник і дати визначення основних термінів і понять: ринок, суб'єкти ринку, об'єкти ринку, інфраструктура ринку, банки, біржи, аудиторські фірми, попит, закон попиту, цінова еластичність попиту, попит еластичний, попит нееластичний, попит з одиничною еластичністю, пропозиція, закон пропозиції, цінова еластичність пропозиції, ринкова рівновага, рівноважний обсяг виробництва, рівноважна ціна, ринкова ціна, конкуренція, досконала конкуренція, недосконала конкуренція, модель монополістичної конкуренції, цінова конкуренція, нецінова конкуренція, олігополія, модель чистої монополії, закон конкуренції.

Завдання 2. Відповісти на питання для самоперевірки знань:

1. В чому суть інфраструктури ринкового господарства, її елементів та функції?
2. Які установи належать до інфраструктури споживчого ринку? Дайте їх загальну характеристику.
3. Які установи належать до інфраструктури ринку праці? Дайте їх загальну характеристику.
4. Які установи належать до інфраструктури ринку цінних паперів? Дайте їх загальну характеристику.
5. В чому суть закону попиту і пропозиції?
6. Поясніть, які умови необхідні для розвитку конкуренції в економіці України?
7. Поясніть, у чому полягає взаємозв'язок і протилежність між монополією і конкуренцією?

Література до семінарського заняття : 1, с. 172–220; 2, с. 120–184; 4, с. 159–258; 5, с. 168–198,572-579; 6, с. 138–187;308-319; 7, с. 123–176;572-579; 8, с. 145–157;263-275; 9; 10; 11; 12,16-19.

Семінар №5.

ТЕМА : Відтворення суспільного продукту

Методичні поради до вивчення теми

Тему вивчати за рекомендованою літературою, використовуючи конспект лекцій.

Об'єктивна необхідність суспільного відтворення зумовлена необхідністю виробництва матеріальних благ як економічної основи життя людського суспільства. Щоб жити, треба споживати матеріальні блага, а щоб споживати їх, треба виробляти суспільний продукт. Тому всякий процес суспільного виробництва, що розглядається в постійному повторенні і безперервному відновленні, в той же час є процесом відтворення. Протягом останніх десятиліть однією з найважливіших довгострокових цілей економічної політики уряду будь-якої країни є оптимальному рівні. Усе це вимагає чіткого уявлення про економічне стимулювання економічного зростання, підтримка його темпів на стабільному та зростання, фактори його стимулювання і стримування.

Результатом національного виробництва виступає суспільний продукт, вартість якого складається із старої перенесеної вартості і нової вартості, створеної в процесі виробництва даного продукту, яка одержала назву національний дохід.

Основні категорії і проблеми теми, на які слід звернути увагу

Суспільне відтворення, його суть, види і основні риси; економічне зростання, його суть, типи та фактори; нагромадження, його ефективність і напрями розвитку; ефективність національної економіки та її показники; суспільний продукт і його структура; система національних рахунків; два підрозділи суспільного виробництва; умови реалізації суспільного продукту за простого і розширеного відтворення; національний дохід, його сутність,

розподіл і перерозподіл; споживання національного доходу; доходи населення; нагромадження національного доходу.

Логіка розкриття теми

Спочатку пригадати загальні основи розвитку суспільного виробництва, показати, що цей процес носить безперервний характер, тобто продовжується, повторюється та відновлюється. Дати визначення поняття «відтворення», розкрити такі його риси, як відтворення продуктивних сил, виробничих відносин, суспільного продукту, а також показати, що існує два види суспільного відтворення: просте та розширене, показати їх відмінності.

Розкрити суть економічного зростання, зміст екстенсивного, інтенсивного та детенсивного його типів, розглянути фактори економічного зростання. Розкрити суть поняття «ефективність», розглянути систему показників ефективності національної економіки, ефективність праці, ефективність використання матеріальних ресурсів, ефективність використання основних виробничих фондів.

Варто акцентувати увагу, що існують різні методи обчислення виробленої суспільством продукції та послуг (національного обсягу виробництва). Кожний із методів має як свої вади, так і переваги. До недавнього часу валовий суспільний продукт в Україні обчислювався за системою балансу народного господарства (БНГ).

Перехід до нової системи національного рахівництва (СНР) передбачає перш за все розгляд таких важливих показників, як валовий внутрішній продукт (ВВП), валовий національний продукт (ВНП), їх відмінність від валового суспільного продукту (ВСП). Необхідно розглянути структуру валового суспільного продукту як у натурально-речовій, так і у вартісній формі, а також показати функціональне призначення кожної складової в структурі суспільного продукту – фонду заміщення (ФЗ), фонду споживання (ФС), фонду нагромадження (ФН).

Показати, що для того, щоб виробництво повторювалось, необхідно вироблений продукт постійно реалізувати, тобто доводити до споживача й таким чином давати новий поштовх для виробництва. Крім того, ефективне функціонування суспільного виробництва передбачає, що між різними частинами суспільного продукту (функціональними, вартісними, натуральними) повинні бути чіткі співвідношення (пропорції). Необхідно розглянути ці пропорції на основі схем відтворення К. Маркса.

Розглянути сутність національного доходу, його вартісну та натурально-речову структуру, фактори зростання національного доходу. Потім

зупинитися на розподілі та перерозподілі національного доходу. Розкрити місце споживання в суспільному відтворенні, його види. Розглянути суть фонду споживання, його вартісну та натурально-речову форми. Розкрити суть доходів населення, їх поділ на економічні та соціальні, трудові та нетрудові, грошові, натуральні, сукупні. Розглянути заробітну плату та підприємницькі доходи, як основні форми розподілу частини національного доходу, що йде на споживання, а також розподіл національного доходу через суспільні фонди споживання. Розкрити основні показники рівня життя.

Розкрити поняття норми нагромадження та ефективність капіталовкладень. Розглянути зміст нагромадження, виробничого та невиробничого нагромадження, економічного закону нагромадження. Розглянути фонд нагромадження, його структуру, ефективність нагромадження.

План семінарського заняття

1. Суспільне відтворення і економічне зростання: суть, основні риси та види. Ефективність суспільного виробництва, його показники.
2. Суспільний продукт як результат суспільного виробництва, його структура. Два підрозділи суспільного виробництва. Суть проблеми реалізації суспільного продукту.
3. Національний дохід: сутність, виробництво, розподіл і перерозподіл.
4. Споживання і нагромадження національного доходу. Доходи населення. Рівень життя.
5. Експрес-контроль. Перевірка засвоєння теоретичних знань з теми.

Перелік навчальних (домашніх) завдань для підготовки до

семінарського заняття

Завдання 1. Виписати у термінологічний словник і дати визначення основних термінів і понять: відтворення, просте відтворення, розширене відтворення, звужене відтворення; екстенсивне економічне зростання, інтенсивне економічне зростання, капітальні вкладення, ефективність виробництва, ефективність капітальних вкладень, продуктивність суспільної праці, матеріалоемність виробництва, фондівіддача, фондоємність, рентабельність; фонд заміщення, фонд споживання, фонд нагромадження, валовий суспільний продукт (ВСП), валовий внутрішній продукт (ВВП), валовий національний продукт (ВНП), підрозділи суспільного виробництва, макроекономічна рівновага; національний дохід, первинні (основні) доходи, вторинні (похідні) доходи, фонд споживання, фонд нагромадження, доходи

населення, економічні доходи, соціальні доходи, трудові доходи, нетрудові доходи, суспільні фонди споживання, фонди суспільного задоволення потреб, фонди непрацевдатних, сукупні доходи, номінальні доходи, реальні доходи, рівень життя, прожитковий мінімум, споживчий кошик, нагромадження, фонд нагромадження, норма нагромадження, інвестиції.

Завдання 2. Пояснити криву Лоренца

Завдання 3. Відповісти на питання для самоперевірки знань:

1. Розкрийте суть та основні риси суспільного відтворення.
2. Розкрийте зміст відтворення продуктивних сил, виробничих відносин, суспільного продукту.
3. Чим відрізняється просте відтворення від розширеного?
4. Чим відрізняється ВВП від ВВП?
5. Розкрийте суть та структуру суспільного продукту.
6. Що ви знаєте про підрозділи суспільного виробництва?
7. Що ви розумієте під національним доходом?
8. Які фактори впливають на величину національного доходу?
9. Назвіть основні доходи, які утворюються в результаті розподілу національного доходу. Чому вони називаються первинними?
10. У чому полягає суть перерозподілу національного доходу?
11. У чому полягає призначення фонду споживання, які ви знаєте його функції?
12. Доходи населення, їх типи, форми й матеріальна основа.
13. Які функції виконують суспільні фонди споживання?
14. Що ви розумієте під прожитковим мінімумом?
15. . Охарактеризуйте систему показників ефективності національної економіки.

Питання для самостійного вивчення:

1. Сутність, місце та роль розподілу в процесі відтворення.
2. Розподіл як ланка взаємозв'язку між виробництвом і споживанням.
3. Моделі розподілу національного доходу.
4. Рушійні сили економічного зростання.
5. Вплив НТР на економічний розвиток.

Література: 1, с. 366–420; 2, с. 299–348; 4, с. 258–301; 5, с. 287-292; 561–623; 6, с. 278–295; 7, с. 273-287; 551–566; 8, с. 280–310; 9; 10; 11; 12; 16-19.

Семінар №6

ТЕМА : Макроекономічна нестабільність економічного розвитку.

Методичні поради до вивчення теми

Тему вивчати за рекомендованою літературою, складаючи конспект.

Основні проблеми теми і категорії, на які слід звернути увагу

Суть, причини, особливості циклічного характеру суспільного відтворення, теорії циклічного розвитку; економічний цикл, його фази; зайнятість і трудові ресурси, повна й неповна зайнятість; суть і причини безробіття, види і форми безробіття, рівень безробіття; особливості відтворення робочої сили на сучасному етапі

Логіка розкриття теми

Економіка країн розвивається циклічно. Цикл – це період, протягом якого розвивається економіка від кризи до кризи. Виокремлюють декілька типів економічних циклів: короткі (2-3 роки), середні (7-11), довгі (40-60 років). Економічний цикл включає такі фази: кризу, депресію, поживлення та піднесення, яке знаходить остаточне відображення у повній кризі.

Криза – це різке порушення існуючої економічної рівноваги внаслідок диспропорцій у процесі відтворення, що різко зростають.

Депресія – фаза циклу, що виявляється в застої виробництва.

Поживлення – це фаза відновлення, яка розпочинається з незначного зростання обсягу виробництва і помітного скорочення безробіття.

Піднесення – це така фаза циклу, коли обсяг виробництва перевищує обсяг попереднього циклу і зростає високими темпами.

Є різні теорії щодо причин циклу:

1. Циклічні коливання зумовлені специфікою сфери обігу – розбіжністю у часі актів продажу товарів, послуг і оплати за них.
2. Суперечність між суспільним характером виробництва і приватною формою привласнення його результатів (К.Маркс, Ф.Енгельс).
3. Цикл зумовлюється співвідношенням оптимізму і песимізму в економічній діяльності людей (В.Парето, А.Пігу).
4. Результат технічних нововведень, що вимагає зростання інвестицій, а останні й спричиняють піднесення виробництва (Й.Шумпетер).
5. Циклічність зумовлюється надлишком заощаджень і нестачею інвестицій у виробництво (Дж.Кейнс).
6. Причиною циклів є невідповідність між наявним грошовим капіталом і його пропозицією (І.Фішер).

Незважаючи на відмінність у підходах, практично всі згадані економічні концепції розглядають економічний цикл як породження внутрішніх причин. Це – інтернальні історії. Теорії, які пояснюють появу економічних циклів зовнішніми причинами (зміна сонячної активності, війни, катаклізми), називають екстернальними.

Зайнятість – це економічне відношення, що виражає залучення робочої сили до сукупної праці суспільства. Для більшості населення зайнятість – головне джерело доходів. Трудові ресурси – частина сукупної кількості працездатного населення. Розрізняють загальну і економічну (продуктивну) зайнятість. Форми зайнятості розглядають за різними критеріями. Існує кілька теорій зайнятості, які по-різному пояснюють механізм функціонування ринку праці. В умовах ринкової економіки повна зайнятість не означає відсутності безробіття. Вважається, що повна зайнятість досягається тоді, коли рівень безробіття не перевищує природного рівня (5-6%). Безробіття має багато причин. Особливості відтворення робочої сили на сучасному етапі:

1. Значне розповсюдження підприємницької діяльності.
2. Високий рівень кваліфікації, що дозволяє займатись підприємницькою діяльністю.
3. Відтворення спирається на потужну інфраструктуру і великі організаційні структури, що охоплюють не лише економіку, але й держави, громадські інститути (соціальні організації, охорона здоров'я, освіта). Здійснюється безоплатне фінансування розвитку робочої сили до використання її як елемента продуктивних сил. Держава і капітал не є власниками робочої сили.

План семінарського заняття

1. Циклічність економічного розвитку. Фази економічного циклу.
2. Теорія довгих хвиль М. Кондратьєва
3. Суть, причини, види, форми і наслідки безробіття. Рівень безробіття.
4. Економічна криза в сучасній Україні, її особливості, наслідки і шляхи подолання.
5. Експрес-контроль. Перевірка засвоєння теоретичних знань з теми.

Перелік навчальних (домашніх) завдань для підготовки до семінарського заняття

Завдання 1. Виписати у термінологічний словник і дати визначення основних термінів і понять:

циклічність, економічний (промисловий) цикл, фази економічного циклу, криза, депресія, поживлення, піднесення, стагнація, стагфляція, теорія «довгих хвиль», рецесія, зайнятість, повна зайнятість, трудові ресурси, безробіття, природне і циклічне безробіття, добровольне, фрикційне, структурне безробіття, вимушене безробіття, застойне безробіття, приховане безробіття, рівень безробіття.

Завдання 2. Відповісти на питання для самоперевірки знань:

1. У чому полягає проблема економічних криз і як вона трактується представниками різних економічних шкіл?

2. Назвіть суперечності ринкової економіки та поясніть їх зв'язок з економічними кризами.
3. Що таке економічний цикл і які його різновиди?
4. Назвіть фази класичного, економічного циклу.
5. Порівняйте матеріальну основу середніх та малих циклів і зробіть висновки щодо специфіки кожного з них.
6. Визначте суть та структуру довгих хвиль в економіці.
7. В чому суть і значення теорії довгих хвиль М. Кондратьєва?
8. Визначте види і форми безробіття.
9. Як вимірюється рівень безробіття?

Теми рефератів:

1. Суперечності відтворення й економічні кризи.
2. Суперечності ринкової економіки.
3. Кейнсіанська й монетаристська теорії криз.
4. Теорія «довгих» хвиль М. Кондратьєва.
5. Економічна криза в Україні.

Література: 1, с. 366–396; 2, с. 295–310; 4, с. 284–301; 7, с. 273– 290; 8, с. 315–323; 9; 10; 11; 16-18..

Семінар №7

ТЕМА : Глобалізація світогосподарських зв'язків. Міжнародні економічні відносини.

Методичні поради до вивчення теми

Теми вивчати за рекомендованою літературою, використовуючи конспект лекцій.

Економічні зв'язки між державами мають багатовікову історію. Протягом сторіч вони існували переважно як зовнішньоторговельні і вирішували проблему забезпечення населення товарами, які національна економіка або не виробляла зовсім, або виробництво яких було неефективним. Проте в ході еволюції зовнішньоекономічні зв'язки переросли рамки зовнішньої торгівлі і перетворилися в складну сукупність міжнародних економічних відносин, які торкаються інтересів всіх держав світу.

Основні проблеми теми і категорії, на які слід звернути увагу

Світове господарство, його суть та загальні риси; еволюція та об'єктивні основи розвитку світового господарства; міжнародна кооперація; міжнародна спеціалізація; міжнародні економічні відносини, їх суть та основні форми; міжнародна економічна інтеграція; основні глобальні проблеми та їх класифікація; процес глобалізації.

Логіка розкриття теми

Розглянути суть світового господарства, зупинитися на характеристиці таких загальних принципів і рис світового господарства, як міжнародний поділ праці та усупільнення виробництва, а також дію об'єктивних економічних законів, які визначають закономірності розвитку світових господарських зв'язків.

Показати, що формування світового господарства здійснювалося на основі капіталістичного способу виробництва і розглянути дві тенденції його становлення: з одного боку, формування національних господарств, їх відособлення, і, з другого боку, руйнування національних кордонів і створення інтернаціональної єдності капіталу.

Дати визначення міжнародним економічним відносинам (МЕВ), розкрити особливості сучасного етапу розвитку МЕВ, а також розглянути основні форми МЕВ, такі як міжнародна торгівля, міжнародні валютні відносини, міжнародний рух капіталів.

Розкрити сутність глобальних проблем, їх види, причини виникнення та загострення в сучасних умовах, а також шляхи розв'язання.

План семінарського заняття

1. Світове господарство, його суть, основні риси, етапи становлення і розвитку.
2. Міжнародні економічні відносини, їх суть та основні форми.
Міжнародна економічна інтеграція.
3. Міжнародна торгівля та її економічні основи.
4. Міжнародні валютні відносини. Міжнародний рух капіталів.
5. Глобалізація світогосподарських зв'язків і економічні аспекти глобальних проблем.
6. Експрес-контроль. Перевірка засвоєння теоретичних знань з теми.

Перелік навчальних (домашніх) завдань для підготовки до

семінарського заняття

Завдання 1. Виписати у термінологічний словник і дати визначення основних термінів і понять: світове господарство, міжнародний поділ праці, міждержавна спеціалізація, внутрішньогалузева спеціалізація, подетальна спеціалізація, інтернаціональна вартість, міжнародні економічні відносини, міжнародна торгівля, експорт, імпорт, зовнішньоторговий оборот, сальдо торгового балансу, експортна квота, експортний потенціал, лізинг, інжиніринг, консалтинг, інформейтинг, маркетинг, протекціонізм, вільна торгівля, міжнародні валютні відносини, міжнародний рух капіталу, прямі інвестиції, портфельні інвестиції, міжнародний кредит, глобальні проблеми.

Завдання 2. Відповісти на питання для самоперевірки знань:

1. Що таке світове господарство і в чому полягає об'єктивність його формування?
2. В чому ви вбачаєте зв'язок між поділом праці й виникненням світового господарства?
3. Що ви розумієте під міжнародним поділом праці, спеціалізацією й інтеграцією виробництва?
4. Дайте характеристику етапів формування світового господарства.
5. Назвіть основні форми міжнародних економічних відносин і дайте їх характеристику.
6. Назвіть негативні тенденції, характерні для експорту України.
7. Визначте економічні аспекти глобальних проблем.
8. Поясніть шляхи розв'язання глобальних проблем.

Питання для самостійного вивчення:

1. Глобалізація світової економіки.
2. Класифікація глобальних проблем.
3. Шляхи та міжнародне співробітництво в розв'язання глобальних проблем.

Література до семінарського заняття :

1, с.496–523; 2, с.421–449; 4, с.329–397; 5, с. 470–536; 553–560; 6, с. 415–616; 7, с.567–616; 8, с. 444–496; 9, 16-19.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Основна

1. Башнянин Г.І., Лазур П.Ю., Медведєв Г.І. Політична економія. Підручник для студентів вузів. – Київ.: Ніка-Центр Ельга, 2000. – 527 с.
2. Політична економія / В.О.Рибалкін та ін. – К.: ВЦ «Академія», 2003. – 464 с.
3. Маркс К. «Капітал», Критика политической экономии. М.: «Политиздат», 2003, Т. 1, 2, 3
4. Ніколенко Ю.В. Політекономія: Підручник. – К.: ЦУЛ, 2003. – 412 с.
5. Основи економічної теорії: політекономічний аспект: Підручник / Г.Н. Климко, В.П. Нестеренко, Л.О. Каніщенко та ін. / За ред. Г.Н. Климка, В.П. Нестеренка. – 2-ге вид., перероб. і допов. – К.: Вища шк. – Знання, 2007. – 743 с.
6. Політична економія / С.В. Мочерний, С.А. Єрохін, Л.О. Каніщенко та ін. / За ред. С.В. Мочерного. – К.: ВЦ «Академія», 2003. – 464 с.
7. Основи економічної теорії. / За ред. Предборського В.А. – К.: – Кондор. – 2002. – 621 с.
8. Політична економія: Навчальний посібник / К.Т. Кривенко, В.С. Савчук, О.О. Беляєв / За ред. К.Т. Кривенко. – К.: КНЕУ, 2005. – 508 с.
9. Основи економічної теорії: Навчальний посібник. / За ред. Л.Ю. Мельник. – К.: ЦНЛ., 2005. – 528.
10. Ткач А.А. Інституціональна економіка: Навчальний посібник. – К.: ЦНЛ., 2005. – 677.
11. Економічна теорія: Політекономія: Підручник. / За ред. В.В. Базилевича. – К.: «Знання-Пресса», 2008. – 719.

Додаткова

12. Закон України «Про підприємства в Україні» – Відом. Верх. Ради України, 1991, № 9..

13. Закон України «Про цінні папери та фондову біржу». Відом. Верх. Ради України, 1991, № 37.
14. Закон України «Про товарну біржу» – «Голос України», 6.06.1991.
15. Закон України «Про банки і банківську діяльність». – Відом. Верх. Ради України, 191, № 9.
16. Федоренко В.Г., Діденко О.М., Руженська М.М., Іткін О.Ф.
Політична економія: Підручник/ За ред. В.Г. Федоренка – К. Алерта .2008. – 478с.
17. Зазимко А.З. Політична економія. Структурно-логічний навч. посібник. –К.: КНЕУ, 2005. - 358с.
18. Орехівський Г.А. Політекономія: Навч. посібник. – К.: Каравела, 2008-296с.
19. Політична економія: Навч. посібник/ К.Т. Кривенко, В.С. Савчук, О.О.Беляєв та ін.: За ред. д-ра екон.наук, проф. К.Т. Кривенка. – К.: КНЕУ, 2005-508с.

Ресурси мережі Internet

- [1.3. Джерела, етапи розвитку і стан вивчення історії економічної...](#)

[info-library.com.ua/books-text-... копия](http://info-library.com.ua/books-text-...)

В Україні, так би мовити, даниною тоталітаризмові було те, що **посилання на...** Кількість, якість і наявність **джерел з історії економічної теорії** залежить...

[Становлення еволюційної парадигми економічної теорії, Фактори і...](#)

[pidruchniki.com/1376102544028/... копия](http://pidruchniki.com/1376102544028/...)

Перехід від індустріальної до постіндустріальної стадії цивілізаційного прогресу з... Звичайно ні, оскільки це теж перехід **економічної теорії на** якісно...

- [Економічна теорія Політекономія скачать и читать - Книгоруб.ком](#)

[knigorub.com/19276-EkonompiSchna... копия](http://knigorub.com/19276-EkonompiSchna...)

- [Скачати- Базилевич В. Д. \(ред.\) - Економічна теорія: Політекономія...](#)

work.crimea.ua/file1211-down.html копия

Поиск по **сайту** by Google. ... Для получения **ссылки на файл** введите ответ и нажмите кнопку «Далее»:...

- [Скачати відео - "Політекономія" Максим Яковлев та Михайло Алексєєв...](#)

androidmafia.ru/video/-wFzy06... 07.02.15 [копия](#) Сохранить ролик "Політекономія"

Максим Яковлев та Михайло Алексєєв ч. 2 стандартними средствами можно **на сайте** androidmafia.ru. ... **Ссылка на эту страницу**...

- [Політекономія ua.coolreferat.com/Політекономія копия](#) Політекономія як суспільно-економічна наука 42 кб. ... При копировании материалов укажите **ссылку**.

- [Економічна теорія: політекономія, мікроекономіка, макроекономіка |...](#)

arhibook.ru/descriptions/30491/... копия

Економічна теорія: **політекономія**, мікроекономіка, макроекономіка

Поточний контроль

Об'єктами контролю є відвідування лекцій та семінарських (практичних) занять, відповіді та доповнення по питаннях, що розглядаються на семінарських (практичних) заняттях, складання експрес-контролю та виконання письмового домашнього завдання з кожної теми дисципліни, а також написання контрольних робіт, тестування і виконання СРС (написання рефератів, виконання індивідуальних творчих завдань тощо).

Підсумковий контроль

Іспит проводиться в усній формі . Переведення даних 100-бальної шкали оцінювання в 4-бальну та шкалу за системою ECTS здійснюється в такому порядку:

Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка за бальною шкалою ПУСКУ	Оцінка за 4-бальною шкалою
F	1–34 бали	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни
FX	35–59 балів	Незадовільно з можливістю повторного складання
E	60–65 балів	Задовільно
D	66–70 балів	
C	71–78 балів	Добре
B	79–85 балів	
A	86–100 балів	Відмінно